

A SZOMBATHELYI WEÖRES SÁNDOR
SZÍNHÁZ ÚJ ÉPÜLETE
ÉPÍTÉSZETI ÉS VÁROSRENDEZÉSI ÖTLETPÁLYÁZAT

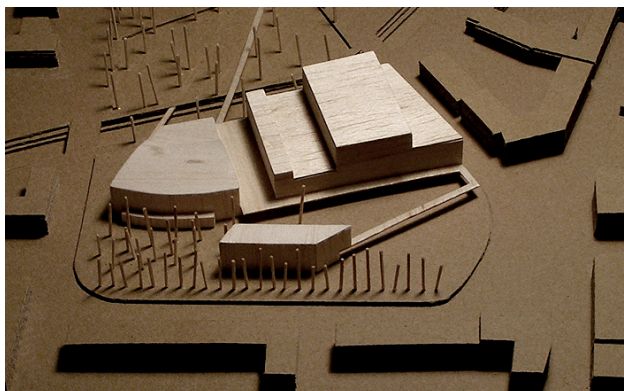
ÉPÍTÉSZETI MŰLEÍRÁS

HELYSZÍNI KAPCSOLATOK

Négy alapvető városépítészeti elvet emeltünk ki a terület finoman rétegzett építészeti erőteréből.

Az egyik a Szelestey László utca már most is kitapinthatóan **finom átfordulása** a Március 15.-e tér felé és átvezetése a Markusovszky utca irányába. A Rendelőintézet és a Sportház eredeti irányait megfigyelve nagyon is folytathatónak tűnik a megkezdett gondolat az új színházépület telepítésével. Talán még fel is erősíthető. Tervünkben megkíséreltük a várostörténet korábbi téralakítási rendjét is figyelembe venni: a barokk korban kialakuló, **elnyújtottan háromszögletű** (valójában trapéz alakú) **főterek** (pl. Esztergom, Vác, de elsősorban a szombathelyi főtér) karakterét mintaként figyelve „befejezni a 60-as években elkezdett folyamatot.

A másik elv a Sugár út - Markusovszky utca - Király utca - volt Városi Víztorony **tengely** erősítése volt. A dualizmus kori elhelyezési javaslatok szerint a színház épülete ebbe a városi főtengelybe került volna. Ez az elképzelés ma sok problémát okozna, ellentétes a fenti városépítészeti elvvel, és túlreprezentált épületkaraktert kívánna. A tengely erősítését más eszközökkel kívántuk megvalósítani. Az egyik mód a negatív hangsúly (kiteresedés) volna, melyre számos építészettörténeti példát találunk. A másik, a helyszín jelenlegi karakteréhez közelebb álló, a **pozitív hangsúly**: épületet helyezni a tengelybe. Miután a színház tömege erre alkalmatlannak tűnt, arányosabb gesztust kerestünk. Egyúttal kívánatosnak gondoltuk a tér tagolását is, úgy, hogy a különböző városi élethelyzetekhez és az emberi léptékhez is igazodni tudjon. Úgy jelenítse meg a tengelyt, mint városépítészeti gondolatot, hogy egyúttal megfelelő felvezetést adjon a színházépületnek. A terven bemutatott étterem-kávéház-városi kiállítótér épülettel agórát, **városi fórumot** hoztunk létre, mely egyúttal kijelöli a helyét az **1700 m²-es ünnepi térnek** is, és a Hősi emlékmű változatlanul a helyén maradhat. A Sportház előtti térrész fákkal ligetszerűen beültetett **pihenő térként** működhet. E tereket fűzi fel a tengely folytatásában végigvezetett fasorral kiemelt **városi korzó**.

A harmadik elv a **folytonosság**. Városi léptékben gondolkodva a folytonosság alapvető emberi igény.

*„Van valami, mely változatlan –
Mindennek lényege ez a változatlan
Ha minden esetlegestől mentesülök: nem marad
belőlem más, csak a változatlan.”
(Weöres Sándor: A teljesség felé)*

Emiatt is, de ugyanígy építészeti értékét is elismerve, a **Sportház** épületét mindenképpen megtartásra javasoljuk, de részben az első fejezetben leírt városszerkezeti átfordulás miatt, részben az épületek egymáshoz kapcsolásának funkcionális igénye miatt, részben a térarányok megfelelő megválasztása miatt a bejárati előcsarnokát elbontjuk. Így a főtömeg valódi arányaiban mutatkozik meg, esszenciálisan hordozza magában saját korát. Látványa három térirányból is feltárul, északi irányból a terület karaktere szempontjából meghatározó marad. A legideálisabb az volna, ha Sportház tömege teljesen elszakadhatna a színház tömegétől (a funkcionális kapcsolatok ezt lehetetlenné teszik), de mivel az épületek **közös előcsarnoka teljesen felnyílik**, homlokzati felülete és lefedése is üveg, így a Sportház valójában a negyedik irányból is feltárul. A folytonosságot hordozza

tehát a három meglévő térfal, a hősi emlékmű, az ünnepi tér, és a Sportház épülete is. Ezeket erősíti majd az új épület homlokzati karaktere (lásd később).

A negyedik elv a **Pelikán park** kapcsolódása az új épületegyütteshez és a város szövetéhez. A Weöres Sándor Színház és a Sportház nyugodt tömegével, egységes homlokzati karakterével fordul a park felé, annak határozott térfalat ad. Az előcsarnok és foyer teljes felületén kinyílik a park irányába és közel **egyenértékű bejáratot biztosít a park felől**, a patak partján haladva kellemes útvonalat kínálva vezet ide a főtér felől érkezőket, így az **előcsarnok, mint fedett passzázs**, élő városi agóra átjárhatóvá válik, újfajta felvezetést adva a parknak. A Sportház kertezett homlokzati mezőit is üvegezten megnyitjuk. Ezt az elvet folytatja, erősíti a tervezett **magas-sétány**, mely a Március 15.-e térről indul, galéria-szerűen elvezet az időnként szabadtéri színpadként is működő városi agóra körül (közben a kerékpártárolót is lefedve az előcsarnok előtt elötetőként szolgál), elfut az üvegezett előcsarnok felett, belátást engedve a foyer emeleti tereibe is, majd hídként átível a Gyöngyös patak felett.

A híd egyenletesen lejt a park felé, a gyönyörű ősfák lombjai között 4-5 méter magasan sétálva a természet gyerekkorban megélt megismeréséhez vezet minket vissza. Szokatlan vonalvezetése az évszakok során folyamatosan változó természet közelségét erősíti. **A Pelikán park szinte minden elemét mai helyén megtartjuk**, így a szobrokat és az összes fát is. A meglévő, fasorok által kijelölt sétányok nyomvonalát megőrizve, a közlekedési irányokat figyelve pihenőpadokkal szegélyezett burkolt sétányokat és teresedéseket alakítunk ki. A patak felőli parkrészen a töltés miatt kialakult földrézsűket enyhén átalakítva fűvezett ülőteraszokkal körülvett árnyas pihenőkertet hozunk létre, mely befogadhatja a játszótér is. E pihenőkertbe érkezik meg a fák koronái között a gyaloghíd.

FORGALMI KAPCSOLATOK

A városközpont irányából érkező **gyalogosforgalmat** nehezíti a Honvéd utca - Petőfi Sándor utcai országos összekötő út. Ennek megváltoztatása túlmutat a tervpályázat keretein. Távlati elképzelésként a Király utca csillapított autóforgalmú, sétálóutca-szerűen burkolt felülete a Honvéd utca és Petőfi Sándor utca Március 15.-e téri szakaszán szintén sétálóutca-szerűen burkolt városi terére futna ki. Ezen útszakaszok kiváltása esetén tervünk ideális módon, az ünnepi térrel fordul a városközpont felé. A gyalogosforgalom szempontjából legkedvezőbb helyzet eléréséig a **körforgalmi csomópont** megoldást adhat a balesetveszélyes terület áttervezésére. A tervlapokon a forgalmi viszonyokat változatlanul hagytuk, a körforgalmat a kiadott terv szerint alakítottuk ki, de forgalmi koncepciónk a jelenlegi úthálózattal is működőképes.

A **150 állásos mélygarázs** a főtengely mentén elhelyezett 2-2 sávós lehajtó és felhajtó rámpán közelíthető meg, melyek kereszteződés nélkül kapcsolódnak az úthálózatba. A parkolószám figyelembe veszi a Markusovszky utcában lévő felszíni parkolási lehetőségeket. A lefolyás számításánál 1 autó/10 mp sorompóidővel számolva, a tervezett 2 sorompó esetén a $150 \text{ autó} / 150 / (6 \times 2) = 12,5$ perc összes kihajtási ill. behajtási idő becsülhető. A Markusovszky utcában alakítottuk ki a három **buszparkolót**. A TV közvetítőautó és a négy személyautó a mélygarázsban, kijelölt helyen parkolhat.

A **díszletszállítást** a Honvéd utcáról oldottuk meg. Az úttest szélessége lehetővé teszi egy parkolósáv kialakítását, mely több díszletszállító teherjármű egyidejű parkolását biztosítja. Ebből a sávból tolathat be a teherjármű a fedett rakodótérbe, mely nagyméretű tolókapukkal zárható, és mindkét oldalszínpadra, ill. a hátsó színpadra is a közvetlen díszletszállítás lehetőségét biztosítja.

FUNKCIONÁLIS KAPCSOLATOK

Az épületegyüttes külső előtere szabadon kezelt, összefüggő térsor. Karakterét a Weöres Sándor Színház új épülete és a városi főtengelybe helyezett étterem-kávéház-városi kiállítótér tömege által meghatározott **külső városi agóra** jeleníti meg, mely térrészt az ünnepi tértől építészeti eszközökkel lehatároltuk. A városlakók által kedvelt helyé válhat funkcionális és téri adottságai miatt: - innen nyílik a Színház és a Sportház közös, fedett városi térként értelmezett előcsarnoka, mely az egész napos használatot segítő belső tereit is összekapcsolja.

- innen nyílik a **városi kiállítótér** és a **kávéház-étterem**, mely az agórát kerthelyiségként is belakhatja
- innen indul a „**zöld-híd**”, mely a Pelikán parkba vezet,

- innen nyílik a **TV Stúdió** külön bejárata,
- de legfőbb egyedisége a főfunkcióhoz kapcsolódó **szabadtéri színpad** lehetősége. Az oldalszínpad nagyméretű (akusztikailag méretezett) tolófalának megnyitásával fedett szabadtéri színpaddá válhat (akár a nagyszínpad zavartalan működésével egy időben is, pl. színházi fesztivál), melyhez az előtető védelme alatt előszínpad épülhet, nézőtere pedig a városi agóra, mely a „zöld-híd” mentén időszakos lehatárolást (akár időszakos nézőtéri lefedést is) kaphat. Az így kialakuló terület alternatív színházi megoldásoknak is helyet biztosíthat, a körben futó „karzat” akár a

középkori hagyományokhoz is visszavehető szabad elképzeléseknek adhat teret,

- az agóra szoros kapcsolatban áll a Sportház előtt létrejövő **ligetes területtel**, melyre a könyvesbolt-ajándékbolt-irodalmi színpad terei nyílnak meg.

Az előcsarnok és a közös használatú terek megformálásakor a praktikus, jól használható, emberléptékű térarányokra törekedtünk, megpróbáltuk lecsendesíteni a léptékből fakadó túlzott nagyvonalúság, ünnepélyesség és ridegség érzetét. Ez a gondolat a belsőépítészet módszerével később jobban kifejthető lesz, ezért rajzaink inkább tereket ábrázolnak, nem konkrét anyagokat és belsőépítészeti megoldásokat.

Az alaprajzi elrendezés a kiírásban rögzített alapterületi követelményeket és funkcionális kapcsolatokat teljesíti a lehető legoptimálisabb módon, a funkciók ismétlése nélkül.

BONTÁS ÉS ÉPÍTÉS (anyaghasználat, homlokzatképzés)

Tervünk lényegi eleme a homlokzati karakter megfogalmazása, legtöbbet annak szellemi tartalmával foglalkoztunk. A helyszín ismertetésekor már kiemelt folytonosságot kerestük, egyúttal a színház építésének idejét is bekapcsoltuk a kész állapot értelmezésébe.

„Tapasztalod a napok és évszakok változását: ez a külső idő, melyet az óra egyenletes mozgásával mérhetsz. Tapasztalod személyed testtelen tartalmainak változását: ez a belső idő, melyhez mérőeszközöd nincsen, a külső időhöz képest hol gyorsan, hol lassan múlik.

Belső idő játszódik le az állatban, növényben, ásványban is, ahogy változó jelenségeik a változatlan létezésre árnyék-csipkéként rávetődnek.

Az élettelen erők működésének egymásutánja: világfolyamat-idő.

Az emberiség egyetemes áramának hullámozása: történelmi idő.”

(Weöres Sándor: A teljesség felé)

A XXI. század építészeti arculata kialakulóban van, de a várakozások szerint alapvető változást a környezettudatos gondolkodás építészeti megfogalmazása hozhat. Ezen a területen a közeljövőben dinamikus fejlődés prognosztizálható, melynek ma még csak az iránya sejthető. Tervünk erre az építészeti helyzetre is reagálni kíván, egy költséghatékony, nem a csúcstechnikára alapozott, szellemében európai, megvalósulásában a jelenkor lehetőségeit figyelő megoldással.

Mivel a Rendelőintézet használata a közeljövőben megszűnik, elhelyezkedése, alaprajzi- és térrendszere alkalmatlan a színházi funkció befogadására, elbontását javasoljuk, építészeti és városképi értékei ellenére is. Ugyanakkor arra törekszünk, hogy jelenléte ne múljon el nyomtalanul.

Az épület bontásakor az összes szóba jöhető anyagot meg kívánjuk menteni. Ennek részletes ismertetése itt nem lehetséges, de a homlokzati köburkolat bontásának történetével a teljes bontási folyamat szellemét mutatjuk be. A 2000 m²-nyi jó minőségű mészkő burkolat nagy része (közel 90%-a) megmenthető. A bontás során az elemeket méretük és sérültségük állapota szerint a helyszínen külön depóniákban kell tárolni. E példamutató, pontos, szisztematikus munka az egész építési folyamatra is kihat. Az

osztályozott elemeket a helyszínen meg kell tisztítani, a repedt darabokat el kell törni, más osztályba kell sorolni. A munkafolyamat végén, mennyiségi elemzés után válik véglegessé a kőburkolat kiosztása, melynek alapelve a következő: A terepszintről indulva a legkisebb törött elemek épülnének be vízszintesen, tehát 1,5 cm-es oldalukat mutatva, soronként folyamatosan haladva. Ez a lábazati sáv kiegyenlítő betonrétegekkel és hátbetonkiöntéssel készül, tartós, vandál-biztos felületet képez, faktúrája erős szellemi kapcsolatban áll a Sportház lábazati terméskő-burkolatával. Ezen a szakaszon az összes hulladéknak tűnő anyag felhasználható, a hulladék-arány kedvezőbb lesz, mint az újonnan vásárolt kőburkolat kálója. Ezután soronként egyre nagyobb elemek következnek, akár néhány soronkénti sormagasság váltással. Végül a legépebb, teljes magasságú elemek kerülnek sorra. Az így kialakuló homlokzati hierarchia az értő szemnek a történeti építészet homlokzatszerkesztési elveit is felidézi (Palazzo Strozzi, Firenze 1489).

A folyamat legfőbb jelentése: az idő beépülése a falakba.

„A jelenség-idő minden percében egyformán jelen van a keletkezés, folytatódás, pusztulás, mint véges mása a végtelen teremtésnek, létezésnek; de a teremtés, fennmaradás, végítélet nincs meg benne. A jelenség-idő nem végtelen, mégis kezdete és vége, akár a körök.”

(Weöres Sándor: A teljesség felé)

Ugyanezt a homlokzatképzést kapja a Sportház előcsarnokának elbontása után üresen maradó homlokzati felület nagy része.

Ez az alapgondolat befolyásolja (befolyásolhatja) az építés ütemezését is. Elgondolásunk szerint először az étterem-kávéház-városi kiállítótér épülne meg, nyers, szerkezetkész-szerű állapotig, alkalmassá téve a bontási és építési folyamat kiállítászerű bemutatására. Az épület Károlyi Antal építész kiállításával nyílna meg, bemutatva az 1963-ban épült Művelődési és Sportház, valamint az 1964-ben épült megyei Szakorvosi Rendelő intézet eredeti terveit is, a megépült állapot pontos dokumentálásával. Ezután méltó módon elkezdhető a bontási folyamat. A kiállítások folyamatosan a kultúra, a színház és az építés tágas szellemi közegében mozognának.

Például:

- Kortárs mozgásszínház építőipari gépek bevonásával.

(Pl.: Philippe Priasso, Compagnie Beau Geste, Pas de deux with a digger)

- Zeneművekre komponált toronydaru-mozgás-színház.

- A kőanyag deponálásának és csomagolásának képzőművészeti igényű (de költségkímélő) megfogalmazása, esetleg e tárgyban kiírt képzőművészeti pályázat.

- Stb.

Így a helyszín bevonulna a városi (és talán az országos, ill. nemzetközi) kulturális közegbe.

Időközben a kő átváltozása is nyomon követhető lenne a lakosság értő figyelme mellett.

Az épület másik fő homlokzati anyaga: speciális módon grafikailag kezelt, színes, szitázott üvegfelület. Ez az anyag kerül az előcsarnok és a foyer földszinti homlokzatára a területen kanyargó „zöld híd” mellvédjére, valamint az étterem-kávéház-városi kiállítótér végleges emeleti homlokzatára. Ez a mai nyelven beszélő, informatív felület akár ellenpontként is felfogható módon egészíti ki a kőburkolat időtlenségét. Fontosnak gondoljuk az épületegyüttes esti megjelenését, ezért az üvegfelület háttérvilágítást kap, ezzel részben a térvilágításra és a park kivilágítására is megoldást kínál.